

SEANCES DU MARDI 26 JUILLET 1988
VERGADERINGEN VAN DINSDAG 26 JULI 1988ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERINGSEANCE DU SOIR
AVONDVERGADERING

SOMMAIRE:

PROJET DE LOI (Discussion):

Projet de loi portant modification pour certaines communes, de la loi communale, de la loi électorale communale, de la loi organique des centres publics d'aide sociale, de la loi provinciale, du Code électoral, de la loi organique des élections provinciales et de la loi organisant l'élection simultanée pour les Chambres législatives et les conseils provinciaux.

Discussion générale (Reprise). — *Orateurs*: Mme Staels-Dompas, M. de Wasseige, M. Dehaene, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Réformes institutionnelles, M. Monfils, Mme Aelvoet, M. Pedé, Mme Herman-Michielsens, M. Hasquin, p. 1158.

ORDRE DES TRAVAUX:

Page 1168.

Ann. parl. Sénat — Session extraordinaire 1988
Parlem. Hand. Senaat — Buitengewone zitting 1988.

INHOUDSOPGAVE:

ONTWERP VAN WET (Beraadslaging):

Ontwerp van wet houdende wijziging, voor bepaalde gemeenten, van de gemeentewet, de gemeentekieswet, de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de provinciewet, het Kieswetboek, de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en de wet tot regeling van de gelijktijdige parlements- en provincieraadsverkiezingen.

Algemene beraadslaging (Hervatting). — *Sprekers*: mevrouw Staels-Dompas, de heer de Wasseige, de heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen, de heer Monfils, mevrouw Aelvoet, de heer Pedé, mevrouw Herman-Michielsens, de heer Hasquin, blz. 1158.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Bladzijde 1168.

2 feuilles/vellen

165

PRESIDENCE DE M. KELCHTERMANS, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER KELCHTERMANS, VOORZITTER

Mme Panneels-Van Baelen, secrétaire, prend place au bureau.

Mevrouw Panneels-Van Baelen, secretaris, neemt plaats aan het bureau.

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 19 h 50 m.

De vergadering wordt geopend te 19 h 50 m.

ONTWERP VAN WET HOUDENDE WIJZIGING, VOOR BEPAALDE GEMEENTEN, VAN DE GEMEENTEWET, DE GEMEENTEKIESWET, DE ORGANIEKE WET BETREFFENDE DE OPENBARE CENTRA VOOR MAATSCHAPPELIJK WELZIJN, DE PROVINCIEWET, HET KIESWETBOEK, DE WET TOT REGELING VAN DE PROVINCIERAADSVERKIEZINGEN EN DE WET TOT REGELING VAN DE GELIJKTJDIGE PARLEMENTS- EN PROVINCIERAADSVERKIEZINGEN

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROJET DE LOI PORTANT MODIFICATION POUR CERTAINES COMMUNES, DE LA LOI COMMUNALE, DE LA LOI ELECTORALE COMMUNALE, DE LA LOI ORGANIQUE DES CENTRES PUBLICS D'AIDE SOCIALE, DE LA LOI PROVINCIALE, DU CODE ELECTORAL, DE LA LOI ORGANIQUE DES ELECTIONS PROVINCIALES ET DE LA LOI ORGANISANT L'ELECTION SIMULTANEE POUR LES CHAMBRES LEGISLATIVES ET LES CONSEILS PROVINCIAUX

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene beraadslaging over het ontwerp van wet houdende wijziging, voor bepaalde gemeenten, van de gemeentewet, de gemeentekieswet, de organieke wet betreffende de openbare centra voor maatschappelijk welzijn, de provinciewet, het Kieswetboek, de wet tot regeling van de provincieraadsverkiezingen en de wet tot regeling van de gelijktijdige parlements- en provincieraadsverkiezingen.

Nous reprenons la discussion générale du projet de loi portant modification pour certaines communes, de la loi communale, de la loi électorale communale, de la loi organique des centres publics d'aide sociale, de la loi provinciale, du Code électoral, de la loi organique des élections provinciales et de la loi organisant l'élection simultanée pour les Chambres législatives et les conseils provinciaux.

Het woord is aan mevrouw Staels.

Mevrouw Staels-Dompas. — Mijnheer de Voorzitter, ik benader dit ontwerp van wet op een andere manier dan mijn collega's, want als inwoner van één van de randgemeenten heb ik gedurende vele jaren de problemen van zeer nabij meegemaakt.

Geboren en getogen in Limburg zou ik ook het aspect Voeren kunnen behandelen, maar dit laat ik over aan mijn Limburgse collega's.

Namens vele Vlamingen spreek ik mijn grote ontgoocheling uit over dit ontwerp. Reeds bij de bespreking van het regeerakkoord heb ik gewikt en gewogen, maar het ontwerp zelf valt nog nadeliger uit dan de regeringsverklaring deed vermoeden.

De vorige regering was niet bij machte in Voeren de arresten van de Raad van State consequent te doen toepassen. Bitter moet ik opmerken dat we, vermits we in een rechtsstaat leven, de wetten dan maar aanpassen om de overtreders toe te staan ongestraft voort te doen.

In theorie wordt nog wel de toepassing van de taalwetgeving vooropgesteld, maar in de praktijk worden de overtreders niet meer gestraft of kan de overtreding zelf niet meer worden geconstateerd. Ik hoop voor de regering dat ze niet meer met Voeren zal worden geconfronteerd vermits ze haar verantwoordelijkheid afschuift op het college van provinciegouverneurs dat autonoom handelt en dat de gouverneur van Limburg bindende adviezen, bevelen, moet geven. Dat deze gouverneur hierdoor onder de voogdij geplaatst wordt van het college van gouverneurs, dus ook van vijf Franstalige gouverneurs — wat een schending is van de homogeniteit van het Vlaamse taalgebied — schijnt niemand een zorg. Dat de voogdijbevoegdheid zo maar ontnomen wordt aan het democratisch verkozen orgaan in de provincie, de bestendige deputatie, schijnt ook al geen probleem. Er is nog heel wat te zeggen over de regelingen voor Voeren, onder meer over een soort inschrijvingsrecht bij de parlementsverkiezingen.

In het compromis van 1963 — het compromis der Belgen, zoals de heer De Bondt het zo vaak heeft genoemd — werd de zware vergissing begaan faciliteiten toe te staan in de randgemeenten. Ze waren zagezegd nodig voor het aanpassen van de Franstaligen en dus uitdovend. Nu zijn ze echter vereeuwigd door de wijziging van artikel 59bis, paragraaf 4, van de Grondwet.

Gedurende 25 jaar werden deze faciliteiten, bedoeld voor de bestuurders, misbruikt door de bestuurders. Vlaamse mandatarissen hebben sedert 1973 ongeveer tien arresten bij de Raad van State afgedwongen om de taalwetten in hun gemeente te doen naleven. Dit gebeurde mede onder uw impuls, mijnheer de Vice-Eerste minister, maar wel vóór u minister werd.

De Raad van State heeft een consequente rechtspraak opgebouwd in de loop van 15 jaar. De arresten zijn echter steeds ten onrechte betwist door de Franstalige plaatselijke mandatarissen.

De Franstalige staatsraden vielen namelijk in de voorbije jaren de adviezen van de tweetalige kamers bij. Ik verwijs onder andere naar de adviezen van de verenigde kamers van 6 mei 1977, 25 januari 1984, 10 juni 1984 en 17 juni 1987.

Het thans uitgebrachte advies is voor de eerste maal verdeeld.

De volgende vraag zou ik moeten stellen aan de Vlaamse ministers. Heeft de regering, alvorens het Franstalig advies in grote mate bij te vallen, zich niet afgevraagd waarom precies nu voor de eerste maal een verdeeld advies uitgebracht werd?

Het is wellicht niet gebruikelijk dat ik over het volgende in openbare vergadering spreek. Ik heb het in de commissie aangehaald maar men heeft het niet willen opnemen in het verslag. Daarom herhaal ik het hier want ik wil dat het in de *Handelingen* wordt opgenomen.

Vorig jaar werden twee Franstalige staatsraden benoemd. Het waren jongeren die niet de traditie hadden van de oudere, gedegen staatsraden. Een van die staatsraden slaagde tweemaal niet voor het taalexamen. Ik zeg dit omdat mijn collega in de inleiding bij het advies van de Raad van State opmerkt dat de persoonlijke betrokkenheid van de staatsraden die advies moeten uitbrengen, zo groot is en dit een spijtig gegeven is. Heeft u zich werkelijk niet afgevraagd waarom de persoonlijke betrokkenheid nu anders is dan in het verleden?

Het volgende is geen geheim want het blijkt uit de arresten. Een van die staatsraden was, voor hij tot staatsraad werd benoemd, advocaat in de zaak-Happart. Hij verloor die zaak. Nu kan hij, als staatsraad, een advies geven waardoor rechtspraak wordt gevormd over dezelfde kwestie. Is dit deontologisch te verantwoorden? Ik vind dit zeer erg omdat de Eerste minister en uzelf gedurende zoveel jaren veel belang hebben gehecht aan de onafhankelijkheid van de Raad van State.

M. Desmedt. — Ce sont des propos indignes.

Mevrouw Staels-Dompas. — De Franstalige verkozenen in de randgemeenten en hun politieke partijen wensten wettelijke bescherming tegen mogelijke klachten bij de Raad van State over hun onkunde van het Nederlands. In het verkiezingsprogramma van de Vlaamse partijen stond dat deze onderwerpen onbespreekbaar waren en dat daarover niet kon worden onderhandeld. Waarom de Vlaamse onderhandelaars die wettelijke bescherming toch hebben aanvaard, blijft een duister punt. De Volksunie heeft bovendien geregeld verklaard dat de faciliteiten moesten worden afgeschaft.

De heer Luyten. — U heeft ze indertijd ingevoerd en daarna bij Grondwet vergrendeld.

Mevrouw Staels-Dompas. — Toen u deel uitmaakte van de regering, had u ze kunnen afschaffen. Denken we maar aan het Egmontpact. Door de huidige aanwezigheid van de Volksunie in de regering konden deze faciliteiten vergrendeld worden. U zorgde voor de tweederde meerderheid die daarvoor nodig is. De Volksunie stemde dit mee voor enkele weken. Deze wet biedt de Franstalige mandatarissen de gevraagde bescherming. Ook de Franstalige staatsraden zeggen dit uitdrukkelijk in hun advies en ik citeer: «Het probleem van de bewijslast wordt in hun geval (voor schepenen en OCMW-raadsleden) grondig vereenvoudigd: ter wille van de rechtszekerheid wordt het bewijs van het tegendeel niet meer wettelijk aanvaard». Als dat geen bescherming is!

In theorie moeten ze Nederlands kennen, maar in de praktijk genieten ze het vermoeden dat ze deze taal kennen — onweerlegbaar nog wel voor schepenen en OCMW-raadsleden — ook als reeds door een arrest van de Raad van State werd vastgesteld dat ze helemaal geen Nederlands kennen.

Ik kom hier even terug op de oud-voorzitter van de OCMW-raad van Kraainem, die intussen voor de achtste maal is verkozen. Ik loop hiermee het risico dat er inderdaad te veel belang aan hem wordt gehecht, net zoals de Vlaamse partijen Happart misschien ook te veel in de schijnwerper hebben geplaatst. De heer Capart is door een arrest van de Raad van State Nederlandsonkundig verklaard, maar thans kan hij zonder enig

probleem in Kraainem schepen worden. Hij zal dit ook worden, want hij staat reeds op de lijst. En hij zal schepen blijven, want hij krijgt door deze wet het onweerlegbaar vermoeden dat hij Nederlands kent. Mijnheer de minister, dit is geen vermoeden meer, zelfs geen fictie, het is een grove leugen die door de wet onweerlegbaar wordt verklaard. Door deze wet wordt het bedrog beschermd.

Ik heb gisteren ontdekt dat twee andere OCMW-raadsleden van Kraainem, de heer Cogels en mevrouw Vankerkhoven, op 28 maart 1988 bij het Hof van beroep van Brussel een getuigschrift hebben ingediend, waaruit blijkt dat zij Nederlandsonkundig zijn. Ik begrijp wel waarom zij dit hebben gedaan: hun zaak zou anders naar een Vlaamse Kamer worden verwezen. Ook deze twee mandatarissen zullen, ondanks dit getuigschrift, door deze wet het onweerlegbaar vermoeden krijgen dat zij Nederlands kennen. Dit kan echt niet. Wij, wetgevers, overtreden met deze wet de Grondwet.

En wat het ambt van burgemeester en van voorzitter van het OCMW betreft: het ontbreken van de vereiste taalkennis kan nog bewezen worden, doch slechts in theorie. De bewijsvoering wordt immers omgekeerd. Niet de burgemeester of OCMW-voorzitter moet bewijzen dat hij Nederlands kent, zoals dat tot nu toe het geval was, maar de aanklager moet bewijzen dat de burgemeester of OCMW-voorzitter geen Nederlands kent. Bovendien mag hij dit bewijs niet leveren met alle mogelijke rechtsmiddelen, zoals bij een andere wetsovertreding, maar mag hij alleen de drie in artikel 16 opgesomde bewijsmiddelen gebruiken. De burgemeesters en OCMW-voorzitters krijgen dus een nagenoeg totale rechtszekerheid. Zij zijn veilig, ook als Nederlandsonkundige.

Is dat soms de nieuwe opvatting over onze rechtsstaat? Het is mijns inziens een onaannemelijke rechtsbescherming van Franstalige bestuurders die zich moedwillig niet hebben willen aanpassen aan het gebied waarin ze vrijwillig kwamen wonen.

En dan spreek ik nog niet over de taalamnestie, collega's van de Volksunie, die door het wetsontwerp ingevoerd wordt voor de burgemeester en voor de Nederlandsonkundige OCMW-voorzitter van Linkebeek. De mensen in de Volksunie die al zo lang op amnestie wachten, zullen tevreden zijn!

Voor al deze toegevingen van Vlaamse zijde krijgen wij dan in sommige randgemeenten een Vlaamse schepen. Welke Vlaamse minister zegde ook weer dat wij, Vlamingen, te kiezen hadden tussen onze principes en de macht? Die macht ligt nu bij die ene schepen die mag deelnemen aan de vergaderingen van het schepencollege. Welke macht echter! Hij kan zelfs niet beletten dat besluitvorming uitsluitend in het Frans gebeurt. Hij moet dus maar Frans verstaan en zal het ook moeten spreken, wil hij zich verstaanbaar maken bij Capart en al die anderen die ik heb genoemd, bij al die Nederlandsonkundige schepenen, voor wie het onweerlegbaar vermoeden bestaat dat zij Nederlands kennen.

Die Vlaamse schepen mag deze wetsovertreding niet eens doen notuleren. In het definitief ontwerp dat wij thans bespreken, werd door de regering de beperking van de notulering tot de beslissingen van het college van burgemeester en schepenen ingevoerd. In het oorspronkelijke ontwerp dat op de kabinetsraad werd besproken en dat ik hier in mijn bezit heb, staat in artikel 8 enkel dat de vergaderingen van het college van burgemeester en schepenen niet openbaar zijn. In de commissievergaderingen, die ik zeer oplettend heb bijgewoond, verklaarde de Eerste minister dat geen punt of geen komma van het ontwerp verschilt van het regeerakkoord ter zake.

Mevrouw Delruelle-Ghobert. — Geen jota!

Mevrouw Staels-Dompas. — Op pagina 4 van het verslag verklaart de Eerste minister immers: «Ik denk dat er geen komma te bespeuren is die afwijkt van het politiek akkoord.» Ik veronderstel dat met dit politiek akkoord het regeerakkoord bedoeld wordt, want van de inhoud van een geheim akkoord kan ik natuurlijk niet op de hoogte zijn. In het regeerakkoord staat op pagina 42 onder punt B.4 van het hoofdstuk over de institutionele en administratieve hervormingen: «Zij zal ter

bevestiging van de rechtsleer en de rechtspraak ter zake het besloten karakter van de vergaderingen van burgemeester en schepenen wettelijk vastleggen». In het regeerakkoord wordt dus helemaal niets gezegd over de wijze van notuleren. Wanneer en waarom is dit punt in het wetsontwerp opgenomen, mijnheer de Vice-Eerste minister? Deze bepaling beknot immers ten zeerste de zogenaamde macht van die Vlaamse schepen.

De minister van Binnenlandse Zaken kan maar best dadelijk een omzendbrief sturen naar de secretarissen van de betrokken gemeenten. Volgens de wet mogen die secretarissen immers geen vertalingen maken. De besluitvorming moet dus in het Nederlands gebeuren, maar u weet ook dat zij niet in het Nederlands zal gebeuren wanneer er zulke Nederlandsonkundigen bijzitten. De gemeentesecretarissen zullen uiteraard een vertaling van de in het Frans tot stand gekomen beslissing moeten maken en bijgevolg dienen zij te worden gewaarschuwd dat zij valsheid in geschrifte plegen wanneer zij in het Nederlands noteren. Dat is zeer belangrijk. Graag had ik een antwoord op mijn vraag waarom dit element, dat niet in het regeerakkoord staat, er is bijgevoegd. Dat is een toegeving die men nadien heeft gedaan om Nederlandsonkundige bestuurders absolute rechtszekerheid te geven. De Vlaamse schepen staat voor de keuze. De situatie ondergaan en zijn oren sluiten of zich geregeld verzetten. Maar dan wordt de gemeente onbestuurbaar. Wie zei ook weer dat het conflictmodel wordt vervangen door het consensusmodel? Pacificatie veronderstelt gelijkheid en geen verdrukking.

Een andere vraag: wanneer werd er over de invoering van de beslotenheid van het schepencollege met de gewesten en de gemeenschappen overleg gepleegd zoals ingeschreven in punt B.4, bladzijde 42, van het regeerakkoord? Waren de Vlaamse gewestministers het hiermede eens? Gingen zij ook akkoord met het opnemen van de beperking in de notulering, zoals bepaald in artikel 8, tweede zin?

Enkele woorden in verband met de voogdij. Sommige Vlaamse mandatarissen uit de faciliteitengemeenten verwachten als compensatie voor al deze toegevingen alle heil van de voogdij over deze gemeenten, die naar het Vlaamse gewest zal worden overgeheveld. De wet in dat verband moet nog worden goedgekeurd maar dat zal zeker gebeuren. Zij vergeten echter dat het alleen om de uitoefening van de voogdij gaat en dat het belangrijkste, de organisatie van de voogdij, nationale bevoegdheid blijft. In verband met de voogdij heb ik in 1980 herhaalde malen op deze tribune gezegd dat het een slechte keuze was ze voor deze gemeenten nationaal te houden. Er wordt nu een eerste stap gedaan. De volgende keer zal men wellicht verder gaan en zullen er zoals nu weer compensaties van Vlaamse zijde voor moeten worden gegeven.

Ik wil nog even ingaan op het aspect van de organisatie van het administratief toezicht. Ik heb reeds verschillende vragen gesteld in verband met de inhoud van het begrip « uitoefening » en van het begrip « organisatie ». Vooral in verband met de inhoud wil ik klaarheid. In het verslag lees ik dat de organisatie van het administratief toezicht omvat: Ten eerste, het bepalen van de handelingen waarop het toezicht slaat.

Ten tweede, de techniek van het toezicht.

Ten derde, de toezichthoudende overheid. Dat is voor ons belangrijk.

Ten vierde, de belangrijkste bestanddelen van de procedure.

De Franstalige gouverneur van Brabant blijft dus voor een aantal gevallen toezichthoudende overheid, ook in de Vlaams-brabantse randgemeenten. Daaraan kan het Vlaamse gewest niets veranderen. Wij beloven deze gemeenten veel plezier, de lijdensweg kennend die het Vlaamse OCMW-raadslid in Kraainem al gegaan is sedert 1983 om het arrest tegen OCMW-voorzitter Capart te doen toepassen. Capart werd vorige week voor de achtste maal herkozen. In het document dat ik hier bij heb en waarvan ik u een fotokopie zal bezorgen, is punt voor punt opgesomd hoeveel maal het OCMW-raadslid is moeten optreden. En over het OCMW bezit het Vlaamse gewest sedert 1980 algehele voogdijbevoegdheid. En nu wordt er in verband met de administratieve voogdij slechts de uitoefening en niet de organisatie overgeheveld. Mijn vraag is dus wat er van de

uitoefening van de voogdij door het Vlaamse Gewest zal in huis komen.

Ik wil ook nog een recente gebeurtenis aanhalen zodat u kunt zien wat er allemaal in ons land kan gebeuren. Indertijd hebben wij de ontmoeting gehad tussen Happart en de Koning die veel kwaad bloed heeft gezet. Maar blijkbaar heeft men daaruit niets geleerd. In *La Libre Belgique* van vorige zaterdag — en misschien hebt u dat ook gezien, mijnheer de Vice-Eerste minister — staat een prachtige foto van een ontmoeting tussen de heer Capart en de Koning. De heer Capart omhelst bijna de Koning. Onder deze foto lezen wij: « Le geste attendrissant d'un brave homme à l'égard du Roi. » Boven die foto staat: « M. René Capart a été réélu pour la huitième fois à la présidence de la CPAS à Kraainem. M. Capart fait donc un tour de carrousel supplémentaire. »

Mijnheer de Vice-Eerste minister, wil men de Koning andermaal misbruiken? Ik heb gisteren in mijn gemeente een vergadering meegemaakt en ik kan u verzekeren dat deze foto veel kwaad bloed heeft gezet. Dat men deze foto niet gebruikt voor de verkiezing tot schepen met het onweerlegbaar vermoeden dat de heer Capart Nederlands kent!

De heer Luyten. — Wij zullen de Koning tot de orde moeten laten roepen.

Mevrouw Staels-Dompas. — Als dit ontwerp tot doel had te voorkomen dat zou kunnen worden nagegaan of een gemeentelijk of OCMW-mandataris de taal van de streek kent en ook gebruikt voor de uitoefening van zijn ambt, dan is dat doel bereikt. De toetsing van de taalkennis en het gebruik ervan kan inderdaad met dit ontwerp niet meer worden gecontroleerd.

Voor mij is dit geen evenwichtig compromis. Dat bewijzen trouwens alle studies, artikelen, standpunten, ultieme oproepen van allerlei Vlaamse prominenten van de jongste weken. Ik denk aan het overlegcomité van Vlaamse verenigingen, aan de oproep van eminente voorzitters en gewezen voorzitters van allerlei Vlaamse verenigingen, heren van de Volksunie. Ik denk aan de oproep van de erevoorzitter van de Vaste Taalcommissie, van de voorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging, van de eminente professoren in allerlei rechtstakken, van gewezen VU-parlementsleden, van Vlaamse prominenten uit allerlei geledingen.

Wij kunnen de bedenkingen van ter zake bevoegde mensen toch niet negeren. Het spreekt vanzelf dat dit compromis dat technisch moeilijk in mekaar zit onbegrijpelijk is voor de gewone man. Buiten de inwoners van de randgemeenten, interesseert het ook niemand. Dit compromis is veel slechter voor de Vlaamse randgemeenten dan dat van 1963. Dat wij deze tol moeten betalen om een verdere stap te kunnen doen naar federalisme en grotere Vlaamse autonomie is een drogreden. Heeft Wallonië misschien geen belang bij het federalisme dat op het getouw staat? Financieel heeft Wallonië er in elk geval geen nadeel bij. Dit zal trouwens in het najaar blijken als de financiering grondig wordt doorgelicht. Een aantal professoren zijn daar thans mee bezig.

Jonge Vlamingen, gelukkig zelfbewuster dan vroeger, zullen binnenkort oordelen of deze staatshervorming die zogezegd de laatste moet zijn, maar het zeker niet is, met haar ingebouwde compromissen hun een betere toekomst garandeert. Ik hoop van wel, maar ik ben er niet zeker van dat hun oordeel positief zal uitvallen voor de huidige politieke gezagdragers. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. de Wasseige.

M. de Wasseige. — Monsieur le Président, le projet de loi qui nous occupe actuellement se situe, à mon sens, dans une double problématique, qu'il convient d'analyser et d'apprécier pour en mesurer les effets.

La première problématique concerne les rapports du citoyen, de ses élus et de ses mandataires avec l'Etat; la deuxième est relative à la fixation d'un territoire pour les Communautés et les Régions.

À la réflexion, cette double problématique se rapporte très précisément au problème de l'existence de la nation. Qu'est-ce

qu'une nation? Qu'est-ce qui fonde une nation avec ses lois, ses codes et, bien entendu, ses frontières?

Depuis fort longtemps et dans tous les pays, les penseurs et les observateurs, ainsi que la réalité d'ailleurs, montrent qu'existent deux conceptions différentes de la nation, deux cultures pouvons-nous dire aussi, et toutes les analyses qui ont été faites le prouvent.

Il existe, d'une part, une conception ethnique, forme du *Volksgeist* des romantiques allemands: « communauté organique de sang et de sol ou de mœurs et d'histoire, qui soumet à la loi les comportements individuels. L'homme dépend de son ascendance, il est investi par l'histoire dont il est l'héritier, par la langue qu'il parle, par la société qui lui a donné naissance. Ses libertés individuelles dépendent de la liberté collective. »

On retrouve ici les caractéristiques essentielles du mouvement flamand d'émancipation, qui date du XIXe siècle et qui se poursuit. Sans aller jusqu'aux extrêmes de cette conception, on la découvre cependant très nettement dans l'arrêt de la quatrième chambre flamande du Conseil d'Etat dont on a déjà abondamment parlé.

De heer Luyten. — Het heeft ook iets te maken met de sociale context.

M. de Wasseige. — D'autre part, une autre conception basée sur l'adhésion des citoyens, est héritée de la Révolution française et du siècle des Lumières. Selon l'expression de Sieyès « la nation est un corps d'associés vivant sous une loi commune et représentée par une même législature », une même et unique assemblée dirions-nous aujourd'hui. Plus tard encore, cette définition de Renan « une nation est une grande solidarité. Elle suppose un passé, mais elle se résume pourtant, dans le présent, par un fait tangible: le consentement, le désir clairement exprimé de continuer la vie commune. L'existence d'une nation est un plébiscite de tous les jours. »

Cela, me semble-t-il, correspond bien à la conception que les Wallons et les francophones ont de la Nation et de l'Etat.

M. Dierckx. — Monsieur de Wasseige, puis-je vous faire remarquer qu'il y a des auteurs français, par exemple, M. Alain Finkielkraut qui dit qu'en cas de conflit, il y a tendance à imitation et que les Français, dans leurs mouvements de droite, ont tout simplement imité le romantisme nationaliste allemand. Il faut avoir l'honnêteté de dire que cette pensée ethnique et nationaliste est une maladie humaine et qu'elle peut être la maladie de tous les groupes humains. Il ne faut donc pas dire que ce sont uniquement les Flamands qui en souffrent.

M. de Wasseige. — Je n'ai pas dit que ce sont uniquement les Flamands, j'ai dit que ces deux conceptions existaient de par le monde et de tout temps. Si je prends la définition de l'une ou de l'autre et que je compare à l'une et à l'autre les avis du Conseil d'Etat, j'affirme, et vous ne pouvez le nier, qu'elles découlent de la même logique de la conception ethnique et non de la logique de la conception élective.

Le présent projet de loi, vu dans l'ensemble de la réforme de l'Etat telle qu'elle nous est proposée est, à la réflexion, basé sur une fiction: l'existence d'une nation belge à l'intérieur de laquelle il faut délimiter les compétences et les limites des pouvoirs et des Communautés.

C'est une fiction, car la réalité est autre et, d'ailleurs, bien plus profonde.

On assiste, depuis quelques décennies, à l'émergence d'une nation flamande et, corrélativement, à l'affirmation d'une nation wallonne et francophone.

Chacune de ces deux nations se construit, l'une sur une base plutôt ethnologique, culturelle et linguistique, l'autre davantage sur une base d'adhésion individuelle à un patrimoine commun.

Face à ce phénomène d'émergence de deux nations, il est normal que chacune d'elles tente de délimiter son territoire. Se posent alors deux problèmes: où fixer la frontière et que faire,

dans certains territoires, où l'histoire a voulu que des populations, se référant à chacune des deux nations, cohabitent étroitement sur un même espace?

Examinons ces deux problèmes.

Quid en ce qui concerne la frontière?

En 1962, le Parlement a défini une « frontière linguistique ». De limite administrative, elle devient aujourd'hui une frontière de nation, d'Etat, terminologie d'autant plus correcte que les pouvoirs régionaux et communautaires deviennent de plus en plus importants.

Dans l'ensemble, la délimitation s'est bien faite puisque aucune population concernée, ni d'un côté ni de l'autre, n'a protesté ni ne proteste, sauf celle des Fourons.

Dans les Fourons, depuis vingt-cinq ans, la population, à une très grande majorité, refuse d'avoir été transférée de la province de Liège à la province de Limbourg, de la région wallonne à la région flamande.

Puisqu'il s'agit, en l'occurrence, d'une frontière de nations, la logique et le respect fondamental du droit des peuples à disposer d'eux-mêmes exigent de tenir compte de l'avis de la population concernée. Or, la volonté d'un pouvoir central impose son choix et s'apprête à le confirmer, à le « bétonner » contre la volonté, maintes fois exprimée, de cette population.

Quand, faut-il le rappeler, par deux fois, la Sarre a été annexée à la France, celle-ci, en vertu de sa fidélité au principe électif qui fonde la nation, a prévu un référendum de la population sarroise avant le rattachement définitif. Par deux fois, la population sarroise s'est prononcée contre ce rattachement et, par deux fois, la Sarre est retournée à l'Allemagne.

Alors que nous nous trouvons face à un problème qui, finalement, dans la réalité des choses, est analogue, ce principe n'est pas admis.

Lorsqu'on examine les raisons de ce refus, on s'aperçoit que se heurtent, en l'occurrence, deux conceptions de la nation. Au nord, on affirme que les Fouronnais sont flamands, parce qu'ils appartiennent à la Communauté flamande; leur langue véhiculaire est un parler qui se rapproche du flamand, mais en réalité, c'est du bas allemand; au sud, on préconise de demander l'avis des gens concernés. Bien entendu, la solution est difficile à trouver dès l'instant où s'affrontent ces deux conceptions.

On peut se demander si le système compliqué qui vient d'être inventé résout cette difficulté.

En fait, le problème n'est pas d'ordre linguistique, c'est-à-dire de savoir si tel élu parle ou non, bien ou mal, telle langue, le vrai problème est une question d'adhésion d'une population à une nation. C'est bien pourquoi, et j'y reviendrai tout à l'heure, la pacification que vous espérez deviendra, et est déjà dans les faits, impossible.

Non seulement le Parlement refuse de corriger l'erreur faite en 1962, mais il s'apprête à en commettre une seconde, en toute connaissance de cause, à propos de Comines-Warneron, où il n'existe pas de problèmes. (*Protestations sur les bancs de la Volksunie.*) En tout cas, son appartenance à la Wallonie n'est pas mise en question par les Cominois. Pourtant on va leur imposer une structure communale particulière.

Parce que le gouvernement refuse d'accepter la seule solution valable pour les Fourons, c'est-à-dire le recours au référendum, il provoque inutilement des problèmes à Comines-Warneron. Voilà pour ce qui concerne la frontière.

J'en viens à Bruxelles et à la périphérie.

Dans les six communes à facilités et peut-être aussi dans quelques autres quartiers, il est certain que deux nations sont étroitement imbriquées sur un même territoire.

Il faut évidemment, dans ce cas, trouver des formules de gestion qui associent les représentants de l'une et de l'autre. Mais quelle est la teneur du projet qui nous est présenté? Malheureusement, au lieu d'envisager une capitale d'une taille suffisante, susceptible d'assurer son développement, on coupe Bruxelles de ses prolongements normaux, je dirais même vitaux, c'est-à-dire de ses zones résidentielles et d'activités. On isole les dix-neuf communes et on force les six communes à facilités à se « mouler » dans le cadre de la nation flamande.

Vers quel avenir allons-nous ?

Le gouvernement avance, comme argument principal, que les structures qu'il propose, pour la gestion communale de ces communes à facilités, vont entraîner la pacification. Toute son argumentation repose là-dessus. Mais rien n'est moins sûr.

Par nature, la conception dominante de la nation flamande est culturelle. Aujourd'hui c'est la langue, demain ce sera l'école, après-demain la naissance et plus tard — qui sait ? — l'ascendance. Il n'y a, de toute évidence, aucune raison qu'il n'en soit pas ainsi.

Cette conception se veut totalisante et collective; elle ne peut pas — par nature — accepter la présence de minorités culturellement actives et encore moins politiquement agissantes.

La situation sera, nécessairement, conflictuelle: les minorités, comme toute minorité, défendent leur survie lorsqu'elles sont menacées.

Les éléments inscrits dans le projet de loi, que je rappellerai très rapidement, provoqueront inmanquablement ces situations conflictuelles à très brève échéance.

La tutelle sur les Fourons et sur les communes de la périphérie bruxelloise ne sera plus un organe commun aux deux nations comme la députation permanente du Brabant ou le gouvernement.

L'arbitre prend parti: l'autorité de tutelle, la Communauté flamande est, par essence, l'animateur d'une nation et sera, nécessairement, antagoniste de l'autre, donc des minorités francophones.

La proportionnalité des échevins et la règle du consensus — on l'a dit à de nombreuses reprises — donnent une forme de droit de veto à la minorité.

Non seulement, cette règle est contraire au principe même du suffrage universel et aux règles démocratiques essentielles, non seulement elle rend ces communes ingouvernables mais, en outre — plusieurs orateurs l'ont souligné à cette tribune —, elle donne la prééminence à la minorité flamande dans la plupart de ces communes.

La fixation définitive de la frontière entre la Flandre et la Wallonie et entre Bruxelles et sa périphérie est aussi un point qui va inmanquablement être source de conflits, par manque d'espoir des minorités à pouvoir s'exprimer comme telles.

L'enseignement francophone est menacé profondément à terme dans ces communes. Le projet de loi ne donne aucune garantie à ce sujet. Aujourd'hui, il est financé par le *ministère van Onderwijs* mais les cours sont organisés sur base des directives du ministère de l'Éducation nationale et les inspecteurs pédagogiques dépendent du même ministère.

Faute d'une loi spécifique, l'enseignement francophone dépendra entièrement du *ministère van Onderwijs* communautarisé.

Les chances de survie d'un enseignement francophone seront minces. Répondra-t-il parfaitement aux besoins des Wallons et des francophones? Préparera-t-il bien à l'enseignement moyen qui suivra?

La délimitation entre les fonctions électives des échevins et les fonctions administratives est confuse. Qu'est-ce qui relève des unes? Qu'est-ce qui relève des autres? Ni le projet de loi ni les réponses des ministres n'ont éclairé cette question de manière nette et, pourtant, elle est importante.

Il est évident que c'est sur ce point que surgiront les conflits à très bref délai. Les chambres administratives du Conseil d'État interpréteront sans doute de manière extensive la fonction administrative, parce que cela correspond à la philosophie qui est à la base de leur conception.

Dans les faits, pour les populations wallonnes et francophones de ces communes, qui représentent presque partout une majorité de la population, il ne restera que deux issues: soit accepter l'assimilation à et dans la communauté flamande et disparaître — tout dans le projet de loi est fait dans ce sens — soit engager des formes de résistance, voire de rébellion, pour leur survie.

Il ne faudra pas alors imputer à ces populations ou à leurs élus la responsabilité de cette résistance, de cette rébellion, mais bien à ceux qui les auront acculés à ces formes de défense.

Le projet de loi organise le conflit en croyant organiser la pacification, parce qu'on n'a pas eu le courage de définir le problème dans sa réalité profonde et de l'aborder comme tel.

Que reste-t-il à espérer de l'avenir?

Ce projet de loi et les mesures connexes qui lui sont liées sont peut-être la dernière ou l'une des dernières péripéties du mouvement flamand d'émancipation du XIXe siècle. Les jeunes générations verront sans doute les choses autrement dans quelques années. Ces problèmes pourraient, alors, être abordés autrement, hors des dialectiques crispées et finalement fermées sur elles-mêmes.

Plus profondément, quelle est, pour demain, la conception de la nation? Les conceptions nationalistes ont-elles un sens — et quel sens? — dans l'Europe qui se construit et dans le monde à faire?

Mais aussi comment organiser l'existence et la protection des minorités, partout où des formes nouvelles de nationalisme s'affirment? Comment assurer pour tous et pour chacun l'exercice pratique des libertés individuelles et démocratiques auxquelles nous adhérons tous?

Voilà les thèmes de réflexion essentiels qu'il aurait fallu mettre en chantier.

Le présent projet de loi ne les aborde pas; il prétend résoudre les problèmes mais il le fait «à reculons» et non pas tourné vers l'avenir. C'est dommage. Cela signifie aussi que rien n'est résolu, que la situation se dégradera encore et que, tôt ou tard, nous devrons réexaminer le problème et y apporter d'autres solutions.

En tout cas, je ne peux que m'opposer, à titre personnel, à cette loi que je qualifierai de loi d'exception. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Dehaene.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, de algemene bespreking van het ontwerp heeft, naar mijn mening, vanuit de verschillende invalshoeken, aanwezig in deze Hoge Vergadering, belicht wat de elementen zijn van een compromis. Nadat ik de vertegenwoordigers van de meerderheid uit de beide Gemeenschappen heb gehoord, denk ik dat zij in alle eerlijkheid hebben gezegd op welke punten zij toegevingen hebben moeten doen en welke punten zij als positief ervaren. De uiteenzettingen van de beide kanten van de oppositie waren, vanzelfsprekend, minder terughoudend vooral dan over de toegevingen. Van Franstalige oppositiezijde werd benadrukt welke grote verworvenheden de Vlamingen hebben verkregen en welke grote toegevingen de Franstaligen hebben moeten doen. De Vlaamse woordvoerders hebben benadrukt welke grote toegevingen de Vlamingen hebben gedaan en welke de grote verworvenheden voor de Franstaligen zijn.

Het gaat hier wel degelijk om een compromis, maar dit woord hoeft niet pejoratief te worden opgevat. Immers, kritiek zowel in als buiten het Parlement wordt geuit door groepen die niet tot een compromis met mekaar moeten komen. Zij kunnen dus in alle zuiverheid de standpunten van de andere Gemeenschap naar voren brengen. De verdienste van dit ontwerp van wet is dat het het voorwerp heeft uitgemaakt van een akkoord tussen politieke partijen uit de beide Gemeenschappen.

Ik beweer niet dat ingevolge dit compromis de zekerheid bestaat dat er geen problemen meer zullen rijzen, of dat het een mirakeloplossing bevat. Er is inderdaad geen zekerheid dat nu de ultieme oplossing werd gevonden, maar er worden wel kansen voor een oplossing geboden. Veel zal daarbij afhangen van de wil van beide Gemeenschappen om tot een oplossing te komen. Wel worden de Gemeenschappen aangespoord en onder druk gezet om samen te werken. En het is vooral deze samenwerking die met dit ontwerp van wet wordt betracht.

Het onderhavig ontwerp van wet is dus de vertaling in de vorm van een wettekst van het compromis dat in het regeerakkoord werd opgenomen en dat verschillende terreinen bestrijkt. Op de eerste plaats houdt het in dat de taalgrens, vastgelegd in artikel 3bis van de Grondwet en de artikelen 3 tot 6 van de

gecoördineerde wetten op het gebruik der talen in bestuurszaken niet alleen ongewijzigd blijft, maar bovendien een definitieve gewestgrens wordt. Ten tweede, werd in paragraaf 4 van artikel 59bis van de Grondwet een derde lid ingevoegd waardoor wordt bepaald dat de wetgeving met betrekking tot het gebruik der talen in bestuurszaken, onderwijs en sociale zaken toepasselijk op de gemeenten met een speciale taalregeling, slechts met een bijzondere meerderheid kan worden gewijzigd. Dit is de bevestiging van een feitelijke toestand. Het betekent dat de basisregelen voor het samenleven van de beide gemeenschappen in ons land nooit met een gewone meerderheid kunnen worden gewijzigd. Mocht men hieraan tornen, dan zou dit het einde van ons land betekenen.

Op de derde plaats zal artikel 7 van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 worden gewijzigd door het wetsontwerp dat thans in de Kamer wordt besproken en dat onmiddellijk daarna in de Senaat zal worden behandeld, waardoor de Gewesten ook voor de gemeenten met bijzondere taalregeling bevoegd worden voor de uitoefening van het gewoon administratief toezicht. De Gewesten worden dus integraal bevoegd voor de uitoefening van het gewoon administratief toezicht: het goedkeuringstoezicht, het schorsings- en vernietigingstoezicht en het dwangtoezicht ingeschreven in de gemeentewet en in de daarmee geassimileerde wetten.

De nationale overheid blijft bevoegd voor de organisatie en de uitoefening van het gewoon administratief toezicht op gemeenten van de Duitstalige Gemeenschap en voor de organisatie van het gewoon administratief toezicht op de zes randgemeenten, Komen-Waasten en Voeren. Hierbij kan worden gespecificeerd dat «organisatie» in deze zin betekent: organieke regeling, organisatie zoals deze in de wetgeving wordt vastgelegd. De uitoefening ervan gaat integraal naar de Gewesten.

Het wetsontwerp dat wij thans behandelen houdt de andere elementen in van het globale compromis dat in het regeerakkoord is ingeschreven: de oprichting van een college van gouverneurs dat ten aanzien van de zes randgemeenten, Komen-Waasten en Voeren met verschillende opdrachten wordt belast, de rechtstreekse verkiezing van de schepencolleges en de raden van de OCMW's in deze gemeenten, de invoering van de consensusregeling in de schepencolleges voor deze gemeenten, de wettelijke vastlegging van het beginsel van de beslotenheid van de vergaderingen van het schepencollege voor alle gemeenten, de wettelijke vastlegging van de vereiste van taalkennis voor mandatarissen in gemeenten met bijzonder taalstatuut en de regeling van de procedures tot weerlegging van het vermoeden van taalkennis ten aanzien van niet-rechtstreeks verkozen mandatarissen, de organisatie van de mogelijkheid voor inwoners van Komen-Waasten en Voeren om bij parlementsverkiezingen hun stem uit te brengen respectievelijk in Heuvelland en Aubel.

Het verheugt ons dat de besprekingen in de commissie over de bepalingen van dit wetsontwerp grondig zijn gebeurd en heel wat klaarheid hebben gebracht inzake de betekenis van deze wet. Ik stel er prijs op de rapporteurs te danken voor de precieze manier waarop ze de beraadslagingen hebben weergegeven. Zij hebben een zeer uitgebreid verslag opgesteld waaraan ik weinig kan toevoegen.

Nochtans wens ik enkele punten te preciseren, meer bepaald inzake de oprichting van een college van provinciegouverneurs bestaande uit de gouverneurs van de negen provincies en de vice-gouverneur van Brabant. De opdracht van dit college is tweeledig. Wanneer de bestendige deputatie optreedt als rechtsprekend orgaan in geschillen over verkiezingen worden haar bevoegdheden overgenomen door het college van provinciegouverneurs. De regering is hiermee ingegaan op een suggestie van de Raad van State. In de andere gevallen treedt het college adviserend op. De gouverneurs van Henegouwen en Limburg zijn in bepaalde gevallen verplicht dit advies in te winnen dat dan ook bindend is. Ingevolge een in de senaatscommissie aangenomen amendement mogen de gouverneurs van Henegouwen en Limburg niet deel uitmaken van dit college van provinciegouverneurs wanneer dit aangelegenheden behandelt opgesomd in artikel 56 van de gemeentewet en in artikel 22 van de OCMW-wet.

Bij koninklijk besluit zullen de werkingsregels voor dit college worden bepaald. Termijnen kunnen worden ingeschreven maar dit is geen vooraf vastgelegd gegeven. De negentig en dertig dagen opgenomen in artikel 7 van het ontwerp gelden wel voor de gouverneur, maar niet voor het college van provinciegouverneurs. Zolang een vraag om advies hangend is worden de termijnen voor de behandeling van de dossiers opgeschort. Hiermee zijn bedoeld de termijnen ingeschreven in de gemeentewet voor de verschillende procedures.

Het college van provinciegouverneurs wordt niet ingeschakeld in het kader van het vernietigingstoezicht wanneer een eventueel vernietigingsbesluit uitsluitend betrekking heeft op een schending van de taalwetgeving en evenmin in het kader van het schorsingstoezicht. Dan blijft de gouverneur zijn totale bevoegdheid behouden.

Ik leg er de klemtoon op dat dit ontwerp niets wijzigt aan het specifieke toezicht ingeschreven in de wet van 8 augustus 1980, dat trouwens reeds behoort tot de bevoegdheid van de Gewesten en de Gemeenschappen op hun domein. Dat is trouwens de reden waarom het toezicht op de OCMW's reeds berustte bij de Gemeenschappen en dit ongewijzigd en integraal blijft.

Een tweede reeks bepalingen, in de artikelen 3, 11 en 17 van het ontwerp organiseren de rechtstreekse verkiezing van de schepenen, de OCMW-raadsleden en het vast bureau van het OCMW in Komen-Waasten, Voeren en de zes randgemeenten.

Door de wijzigingen aangebracht ingevolge het advies van de Raad van State en door de preciseringen van de commissie is de mogelijkheid van verschillende technische interpretaties weggewerkt. Het gaat wel degelijk telkens om rechtstreekse verkiezingen. Ook de hypothese die door de Raad van State werd naar voren gebracht, de mogelijkheid dat iemand die geen gemeenteraadslid is schepenen kan worden, is weggewerkt.

Een derde reeks bepalingen heeft betrekking op de werking van de schepencolleges. De twee of drie kernbepalingen hebben in de commissie en ook in dit debat de meeste aandacht gekregen.

Artikel 8 bepaalt dat de vergaderingen van het schepencollege niet openbaar zijn. Dit is de wettelijke bevestiging van een bestaande rechtspraak. Het verslag verwijst uitdrukkelijk naar de jurisprudentie. Ik bevestig dat er geen afbreuk wordt gedaan aan de bepalingen van de wet die in sommige gevallen openbaarheid van de vergadering voorschrijft. Volgens de memorie van toelichting is deze openbaarheid vaak een element in de procedure, maar worden de beslissingen in een besloten vergadering getroffen.

De wijze van de notulering lokte discussie uit en wordt nu in de wet ingeschreven, daar waar men oorspronkelijk dacht dat een omzendbrief deze kwestie kon regelen. Ik verwijs hierbij uitdrukkelijk naar de bladzijden 123 en 124 van het verslag waar ik zeer duidelijk heb gespecificeerd wat deze notulering omvat en welke bepalingen in artikel 8 zijn opgenomen.

De heer Pede. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, spreekt u als minister of als rapporteur?

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Ik geef preciseringen.

De heer Pede. — U parafraseert het verslag en geeft geen antwoord op onze vragen.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Ik geef preciseringen bij de vragen aan de hand van het verslag.

De heer Pede. — Meent u dat werkelijk? Dat doet u volgens mij niet.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Dat is uw standpunt. Wij verschillen van mening, zoals ook in de commissie het geval was.

Er is een verband tussen de consensusregel in het schepencollege, het vermoeden van taalkennis voor de rechtstreeks verkozenen en de proportionele samenstelling van het schepencollege.

De maatregel van de rechtstreekse verkiezing maakt een aantal procedures inzake taalkennis onmogelijk. Tegenover de maatregel van de rechtstreekse verkiezing staat de participatie van alle representatieve partijen in het schepencollege. Door het invoeren van de consensusregel wordt samenwerking nagestreefd tussen de belangrijkste partijen, vertegenwoordigd in de gemeenteraad.

Ik heb in de commissie niet verheeld dat het gevaar bestaat voor systematische verwijzing naar de gemeenteraad waardoor het beheer van de gemeente in het gedrang komt. Het is de bedoeling deze systematische verwijzing naar de gemeenteraad te vermijden door het nastreven van een consensus in het schepencollege en op die manier samenwerking tot stand te brengen.

Het is best mogelijk dat dit in de eerste fase in januari in een aantal gemeenten tot moeilijkheden zal leiden. De zorg voor het beheer van de gemeente zal volgens mij de bovenhand halen. Men zal inzien dat samenwerken meer opbrengt voor de gemeente, ook door de integratie in het eigen Gewest. Door de samenwerking van de beide Gemeenschappen in de gemeente zal gemakkelijker de band naar het Gewest worden gelegd.

Ik bevestig wat in de commissie is gezegd, namelijk dat het ontbreken van consensus uitdrukkelijk moet worden vastgesteld. Als een van de leden van het schepencollege duidelijk laat blijken dat hij niet akkoord gaat zal dat ook blijken uit de notulen. Door een amendement, aangenomen in de commissie, worden mogelijke misverstanden over de besluitvorming vermeden. Er werd bepaald dat, in afwijking van de algemene regel, de burgemeester zelf de gemeenteraad kan bijeenroepen en dat de gemeenteraad dan de beslissing neemt in plaats van het schepencollege.

Een vierde reeks bepalingen heeft betrekking op de wettelijke vaststelling van de taalkennisvereisten van de mandatarissen in gemeenten met een speciale taalregeling en op de procedure waardoor het vermoeden kan worden weerlegd.

Il convient d'observer que le projet ne met nullement en cause le principe de la primauté de la langue de la région linguistique, notamment en ce qui concerne l'obligation d'utiliser cette langue dans les actes administratifs et les conséquences de l'emploi d'une autre langue, à savoir la nullité de ces actes et l'absence d'effet juridique de toute intervention orale dans les assemblées délibérantes. Le projet prévoit explicitement que les mandataires des communes à régime linguistique spécial doivent avoir de la langue de la région linguistique dans laquelle la commune est située une connaissance nécessaire à l'exercice de leur mandat.

Het ontwerp neemt als algemeen beginsel aan dat de zoëven genoemde politieke gemeentemandatarissen door het feit van hun verkiezing of benoeming vermoed worden de taal van het gebied te kennen.

Het ontwerp bepaalt bovendien dat het vermoeden van taalkennis van de rechtstreeks verkozen mandatarissen onweerlegbaar is. Het inschrijven van een dergelijk onweerlegbaar vermoeden in het ontwerp ligt in de lijn van de jurisprudentie van de Raad van State.

En effet, en vertu de l'article 4 de la Constitution, le Conseil d'Etat considère qu'il appartient au législateur de décider s'il convient ou non d'ériger la connaissance de la langue de la région en condition d'éligibilité. Attaché aux principes fondamentaux de la démocratie, qui impliquent de ne pas prévoir de nouvelles conditions d'éligibilité, le gouvernement propose effectivement de ne pas en ajouter et, par conséquent, de stipuler expressément le caractère irréfragable de la présomption de connaissance de la langue, pour les mandataires directement élus.

Le Conseil d'Etat a toujours reconnu une présomption de fait. Nous proposons de l'inscrire dans la loi mais, en termes juridiques, les effets d'une présomption de fait et ceux d'une présomption juridique sont exactement les mêmes.

Het vermoeden van taalkennis is daarentegen weerlegbaar onder de voorwaarden opgesomd in het ontwerp, namelijk indien het gaat om niet rechtstreeks verkozen mandatarissen.

Men heeft mij gevraagd of het weerlegbaar vermoeden van taalkennis beperkt is tot deze personen. Ik antwoord daarop bevestigend en verzeker dat het niet is uitgebreid tot bijvoorbeeld schepenen die bepaalde opdrachten uitoefenen.

De procedure die bepaalt dat dit vermoeden omkeerbaar is, blijft conform de rechtspleging van de Raad van State, namelijk dat degenen die klacht indienen, de elementen moeten aanbrengen om dit vermoeden te betwisten.

Er wordt wettelijk bepaald dat de miskennen van de uitspraken van de Raad van State in deze aangelegenheden door diegenen van wie het vermoeden van taalkennis is weerlegd, gelijk staat met een grove nalatigheid volgens artikel 56 van de gemeentewet en artikel 22 van de OCMW-wet. Op pagina 104 van het verslag staat trouwens dat men met betrekking tot iemand die systematisch de wet overtreedt, kan spreken van grove nalatigheid en dat hierop dus artikel 56 van de gemeentewet en artikel 22 van de OCMW-wet van toepassing zijn.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Hierover moet echter eerst een advies gegeven worden door het college van gouverneurs.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Dit is zo voor Komen-Waasten en voor Voeren, maar niet voor de zes randgemeenten.

De heer Pede. — Dat advies moet evenwel gunstig zijn.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Inderdaad, men heeft hier echter te maken met een college van gouverneurs die ambtelijk optreden en belast zijn met de toepassing van de wet, en niet met een politiek college.

De heer Pede. — Indien de meerderheid van het college van gouverneurs geen gunstig advies geeft aan de gouverneur, bijvoorbeeld van Limburg, dan moet de hele procedure opnieuw begonnen worden. U zegt zelf dat artikel 56 van toepassing is wanneer de betrokkene zich niet neerlegt bij het arrest van de Raad van State.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — In het ontwerp staat duidelijk dat in dat geval artikel 56 wordt toegepast.

De heer Pede. — U verwacht dus dat de betrokkene zich niet zal neerleggen bij het arrest van de Raad van State, en dat artikel 56 zal moeten worden ingeroepen.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — De regering gaat er vanuit dat het college van gouverneurs een ambtelijk college is dat de wet toepast.

De heer Pede. — Maar als dat ambtelijke college de wet niet toepast, moet u alles herbeginnen.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Het ontwerp is een wijziging van de kieswetgeving en wijzig nergens de regeling op het gebruik der talen. Zoals de Senaat trouwens besliste, volstaat bijgevolg een gewone meerderheid om het aan te nemen. Artikel 59bis handelt immers expliciet over wijzigingen van de wetgeving inzake het gebruik der talen.

Een laatste reeks bepalingen handelt over de mogelijkheid voor de inwoners van Komen-Waasten en Voeren om bij de Europese en wetgevende verkiezingen hun stem respectievelijk in Heuveland en Aubel uit te brengen.

La réglementation proposée par ce projet ne porte aucun préjudice à l'organisation de l'Etat belge tel qu'il a été élaboré par et en vertu de la Constitution, après la révision des articles 47 et 48.

Je répète que l'article 32 de la Constitution concerne l'élection des sénateurs et des membres de la Chambre des représentants. Cela signifie que tous les pouvoirs émanent de la nation et que seule la nation dans son ensemble est source de tous les pouvoirs de l'Etat. Aucune personne, aucun groupe ne peut y prétendre.

Le mandat de représentant de la nation confié aux chambres législatives par l'article 32 de la Constitution ne peut donc être scindé. De plus, après la révision des articles 47 et 48, il ne sera plus fait référence à la province. Dès lors, je ne crois pas qu'une quelconque inconstitutionnalité puisse être invoquée contre la possibilité pour les habitants de Fourons et de Comines de voter dans un autre arrondissement.

Tot daar een overzicht en een precisering van de belangrijkste bepalingen van het ontwerp.

Ik herhaal dat het ontwerp een intern evenwicht vertoont. Door rechtstreekse verkiezing van de schepencolleges worden de betrokken schepenen gelijkgesteld met de gemeenteraadsleden wat betreft hun taalkennis. Uit deze rechtstreekse verkiezing vloeit een proportionaliteit voort waardoor alle representatieve groepen in de gemeente aan het beleid deelnemen. Door de consensusregel wordt druk uitgeoefend opdat het beheer samen gebeurt, met de verplichting de problemen aan de gemeenteraad voor te leggen indien men tot geen consensus komt.

Men kan inderdaad van het ontwerp een karikatuur maken indien men ervan uitgaat dat alles naar de gemeenteraad moet worden gezonden. De filosofie van het wetsontwerp is evenwel dat men naar samenwerking streeft in de schepencolleges. Met de problemen naar de gemeenteraad te moeten gaan indien men tot geen consensus komt, is een wapen, want die procedure bemoeilijkt het beheer van de gemeente. In de filosofie van de wet die wij tijdens de vorige legislatuur hebben goedgekeurd in verband met de Brusselse agglomeratie, zit ook al die druk om tot samenwerking te komen. Die druk zal wellicht in vele gemeenten, misschien na enige strubbelingen, leiden tot het zoeken naar oplossingen. In vele gevallen zal men kiezen voor samenwerking tussen de verschillende groepen in de betrokken gemeenten. Deze gemeenten zullen mede door de voogdij van de Gewesten meer worden geïntegreerd in het gewest waartoe zij behoren.

Het is in die geest dat de regering vraagt dit ontwerp goed te keuren. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Monfils.

M. Monfils. — Monsieur le Président, M. le Vice-Premier ministre a dit au début de son intervention que ce projet de loi était un compromis entre des thèses divergentes.

Un compromis, monsieur Dehaene, est fait pour mieux vivre ensemble et non pour se haïr davantage.

Or, lorsque votre projet de loi sera voté, la situation sera plus grave qu'hier.

Vous n'avez, en effet, pas réglé le problème fouronnais. Des foyers de discorde existent toujours et il y en aura encore davantage à l'avenir. On peut dès à présent relever dans votre projet les points qui poseront très rapidement des problèmes et je pense notamment au sort du bourgmestre, qui est réglé dans un sens non conforme à la volonté des francophones, à l'échevin « sentinelle linguistique » que vous avez créé, qui posera certainement des problèmes dans les prochains mois, au vote des habitants à Verviers, obligés de passer entre des haies de gendarmes pour éviter les problèmes avec la population de l'autre communauté, aux prétendues garanties contre d'éventuels abus linguistiques. De quelles garanties s'agit-il, puisque votre gouverneur, comme l'a expliqué tout à l'heure Antoine Duquesne, se borne à suivre la tutelle ordinaire dans les problèmes relatifs à la violation de la législation linguistique et que les garanties que vous avez mises au point avec tant de peine, par le biais du collège de gouverneurs de province, disparaissent? Il ne faut pas oublier non plus l'omnipotence de la Région flamande, qui aura le droit de désigner le bourgmestre de son choix — ce dont

il sera encore question lors de la discussion du projet de loi relatif au transfert de compétences actuellement examiné à la Chambre — ainsi que le président du CPAS, comme stipulé dans le projet qui est soumis à notre vote.

Vous avez, me semble-t-il, monsieur le Vice-Premier ministre, mal recousu la plaie fouronnaise. Elle n'est pas nettoyée et comporte encore de nombreux foyers d'infection.

En outre, votre chirurgie esthétique me paraît extrêmement limitée. Votre gouvernement a travaillé comme un boucher au niveau de la périphérie, de même qu'à Comines, qui était un corps sain. Vous avez créé des problèmes fondamentaux qui exploseront à Comines immédiatement après les élections communales.

Dans la périphérie bruxelloise, cinquante mille habitants ont constaté un beau matin qu'ils étaient concernés par votre projet de loi, alors qu'ils n'avaient pas d'exigences particulières et que la paix et la bonne entente régnaient entre eux, à l'exception de l'un ou l'autre problème ponctuel.

C'est tellement vrai, que cinq bourgmestres sur six vous ont dit en substance: « Si nous devons être l'objet d'un marchandage, nous désirons vous faire part de nos propres propositions. Nous préférons que l'un ou l'autre de nos échevins ne soit pas protégé par une présomption irréfragable, à condition que vous supprimiez au moins le carcan de gestion représenté par l'élection à la proportionnelle et le consensus. »

Ces propositions n'ont été examinées ni par M. Martens ni par le gouvernement. On a purement et simplement rejeté les suggestions de bourgmestres qui préféraient encore que des membres de leurs collèges tombent dans la trappe linguistique, pour qu'au moins les six communes de la périphérie bruxelloise soient correctement gérées. Cette position ne peut être critiquée et je vous invite à relire les propositions de ces bourgmestres.

Telle est la situation à laquelle on aboutit après quatre mois vécus dans un château aux volets clos, après deux ou trois mois passés dans des cabinets ministériels silencieux et, enfin, après un mois d'un train d'enfer dans le huis clos parlementaire, où le gouvernement a tourné comme un motocycliste dans une cage de foire, de plus en plus vite, parce qu'il sait que s'il ralentit, il retombe sur le sol, et qu'il s'agit pour lui de rester le plus longtemps possible en l'air pour essayer de faire adopter ce projet.

Monsieur Dehaene, durant ces huit derniers mois, vous et le gouvernement, êtes-vous allés vous promener à Liège, où les gens sont amers, déçus, inquiets, et ne comprennent pas que les promesses qui leur ont été faites n'aient jamais été tenues? Vous êtes-vous promenés dans les communes de la périphérie bruxelloise, où les gens ne comprennent pas ce qui leur arrive? A Comines, figurez-vous, monsieur Dehaene, que l'on chante, à présent, *La Marseillaise* non pas seulement le 14 juillet comme à Liège, où cela semble sympathique, mais en toutes occasions pour manifester le refus de vos procédés, de vos méthodes et de vos projets.

Le monde de votre gouvernement, monsieur Dehaene, n'est plus celui des gens. Votre accord ressemble à une partie d'échec abstraite dont les règles ne sont plus comprises par la population. Vous prévoyez un système institutionnel nouveau, sans construire de fondations solides qui demanderaient des semaines, voire des mois de réflexion. Vous jouez l'avenir du pays sur l'obéissance d'une majorité aux abois par la lecture des sondages qui révèlent l'angoisse et le refus des citoyens. Vous n'avez même pas l'excuse de dire que ce n'est peut-être pas une bonne loi mais qu'étant votée à la majorité des deux tiers, on pourra difficilement dans l'avenir la remettre en cause. Vous avez, en effet, refusé notre façon de voir.

Nous souhaitons que cette loi linguistique soit votée à la majorité des deux tiers pour que plus jamais on n'en parle, pour que l'on puisse au moins espérer, même si la plaie est mal recousue et boursofflée, qu'elle ne suppurera plus. Seulement vous avez refusé notre point de vue: il s'agit d'une loi votée à la majorité simple. Si, demain, deux ministres rencontrent des

problèmes budgétaires, qui nous dit que l'on ne donnera pas un petit coup de canif, au nom des marchandages qui vous sont propres, non pas dans le contrat mais dans la loi, en retirant l'une ou l'autre présomption irréfragable, ou en modifiant tel ou tel élément pour essayer de créer la paix au sein de votre gouvernement? Qui nous dit, que le prochain gouvernement qui devra incontestablement faire une nouvelle déclaration gouvernementale, n'abordera pas votre projet de loi en décidant d'en changer tout ou partie?

Vous aurez donc fait une mauvaise loi, qui ne règle rien. Nous constatons qu'à une année du bicentenaire d'une révolution, qui a apporté au monde les droits de l'homme, nous nous trouvons face à cette triste et lamentable situation. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Aelvoet.

Mevrouw Aelvoet. — Mijnheer de Voorzitter, ik sluit mij aan bij de opmerking van de heer Pede die heeft gezegd dat de minister veeleer de hoofdlijnen van het verslag heeft herhaald in plaats van een concreet en gefundeerd antwoord te geven op de nieuwe en belangrijke opmerkingen die mijns inziens door vele leden zijn gemaakt.

Wat mijn fractie erg stoort, is het feit dat de minister in zijn commentaar doet alsof alle reacties in deze vergadering of ze nu van de meerderheid of de oppositie komen, zijn ingegeven door de zuiverheid van het standpunt van de eigen gemeenschap en de revendicaties daaromtrent. Dat is voor mijn fractie zeker niet het geval. Onze kritiek is gebaseerd op overleg tussen Agalev en Ecolo. Wij hebben niet gezegd dat de Vlamingen of de Franstaligen de verliezers waren. Wij hebben gezegd dat de democratie de verliezer is met dit ontwerp. Ik kan niet aanvaarden dat onze opmerkingen gemakshalve worden genegeerd omdat dit goed past in het schema dat men de publieke opinie zo graag verkoopt. Daar wil ik nog de volgende beschouwing aan vastknopen. Het is een beetje het drama van de geschiedenis dat nieuwe maatschappelijke ontwikkelingen met een grote decalage in de tijd worden vertaald in nieuwe machtsverhoudingen. Nieuwe politieke ideeën krijgen maar geleidelijk aanhang bij de bevolking zodat men, op het ogenblik dat er eigenlijk iets moet veranderen, de macht niet heeft om die verandering door te drukken. Al wie contact heeft met mensen beneden de veertig jaar weet zeer goed dat de communautaire problemen in totaal andere termen worden gesteld bij de jongere generatie. Jammer genoeg hoort men daarover bitter weinig. Nog geen jaar geleden heeft zelfs de heer Lauwers, intussen lid geworden van de Volksunie, in *Vlaanderen Morgen* een artikel geschreven om zijn ongerustheid uit te drukken over het feit dat er in de Vlaamse strijdbeweging nauwelijks mensen onder de veertig jaar te vinden zijn. Als dat geen maatschappelijk belang heeft, als dat niet wordt vertaald in wetten voor de toekomst, dan weet ik het niet meer. Deze vaststelling bewijst in elk geval dat het hier over een machtscompromis gaat, niet over een echt toekomstgericht project.

De heer De Beul. — Men had ons voorstel twintig jaar geleden moeten volgen.

Mevrouw Aelvoet. — Dan was het al lang van de baan.

De heer De Beul. — Nu zitten we met een federale Staat in wording.

Mevrouw Aelvoet. — U noemt dat een federale Staat. Wij denken daar anders over.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, met uw antwoord inzake de beslotenheid van het college van burgemeesters en schepenen hebt u mij niet kunnen overtuigen. U zei dat het element dat ik inzake het Kieswetboek heb aangebracht in de toelichting staat. Ik heb de toelichting uiteraard grondig nageplozen alvorens ik u daarover aansprak. Ik heb dat na uw antwoord nog eens gedaan. Ik lees meer bepaald over de beslotenheid van de vergadering van het college: «Er moet worden benadrukt dat deze bepaling in overeenstemming is zowel met de wetgeving

inzake overheidsopdrachten — wat de heer De Beul had aangeept — als met het algemeen rechtsbeginsel betreffende de eerbiediging van de rechten van de verdediging.»

Het punt dat ik heb aangebracht, handelt niet over de overeenstemming met de wetgeving maar over de contradictie tussen artikel 8 van dit ontwerp en artikel 25 van het Kieswetboek. Daar is u niet op ingegaan, mijnheer de Vice-Eerste minister. Wat de beslissingen betreft die in de notulen van de vergadering worden opgenomen, staat in het antwoord dat u in de commissie hebt gegeven, dat alleen de beslissingen moeten genotuleerd worden om rechtsgevolgen te kunnen hebben. Ten eerste, is het merkwaardig dat als men in het antwoord «moeten» gebruikt, er geen amendement komt waarin dit «moeten» ook is opgenomen. De wettekst moet zo duidelijk mogelijk zijn. Ten tweede, is het evident dat de formulering, dat alleen de beslissingen moeten worden genotuleerd, als het ware een wettelijke uitnodiging is om zo weinig mogelijk te notuleren. Rekening houdend met deze opmerkingen, wens ik mijn ontgoocheling over uw antwoord uit te spreken. Het spoot er ons zeker niet toe aan anders te stemmen.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Pede.

De heer Pede. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb de Vice-Eerste minister al gezegd, wat ik van zijn antwoord denk. Ik wil eraan toevoegen dat de minister van de meeste vragen een karikatuur heeft gemaakt. Zoals u het voorstelt, mijnheer de Vice-Eerste minister, is het alsof hier uitsluitend werd gezegd wat nadelig is voor onze gemeenschap en wat moet worden gewijzigd omdat wij benadeeld worden. U hebt blijkbaar geen rekening gehouden met de opmerkingen die voortdurend gemaakt werden over de koppeling van Voeren enerzijds en van Komen-Waasten anderzijds. Hierop hebben wij geen antwoord gekregen. De uitbreiding van artikel 107ter van de Grondwet dat nog verdere gevolgen zal krijgen door de uitvoeringswetten, is toch een belangrijk gegeven waarop in deze bespreking een antwoord moet komen.

U heeft op drie vragen een onvolledig antwoord gegeven, mijnheer de Vice-Eerste minister. U is ervan overtuigd dat het feit dat de schepencolleges van de zes randgemeenten en van de gemeenten Komen en Voeren bij consensus moeten beslissen en dat de schepencolleges moeten worden samengesteld volgens het stelsel-Imperiali, de wil tot samenwerking zal bevorderen. Ik heb daar echter de grootste twijfels over. Uw overtuiging staat tegenover de mijne. Wij zullen zien wat de toekomst brengen zal maar op mijn vraag in dit verband heb ik in elk geval geen afdoend antwoord gekregen.

Mijn tweede vraag waarop u evenmin een afdoend antwoord hebt gegeven, betreft de manier waarop u de verkiezingen in Voeren gaat organiseren. Dit is een zeer gevaarlijke zaak. U gaat inwoners van die gemeente toelaten in een andere gemeente hun stem uit te brengen voor de Europese verkiezingen en voor de parlementsverkiezingen. De gevolgen zullen zeer groot zijn. Op de dag van de verkiezingen zal men immers met grote trom bepaalde organisaties op het getouw zetten. Men zal bussen inleggen en men zal een enorme druk uitoefenen op de mensen om in die andere gemeente te gaan stemmen. Degenen die daar niet aan meedoen zullen daarvan wellicht de gevolgen dragen in de toekomst.

U heeft onvolledig geantwoord op de vraag die ik heb gesteld in verband met de verplichting van het schepencollege om bij consensus te beslissen. U verklaart dat indien er geen consensus is dit uit de beslissingen van het college zal moeten blijken. De wet bepaalt echter dat alleen de beslissingen mogen worden genotuleerd en dat alleen de beslissingen rechtsgevolgen hebben. Hoe knoopt u dat aan elkaar, mijnheer de Vice-Eerste minister? Als er geen consensus is, is er geen beslissing en kan er bijgevolg niets worden genotuleerd.

Een andere vraag had betrekking op het verzoekschrift dat kan worden ingediend bij de Raad van State in de gevallen waar het vermoeden van taalkennis weerlegbaar is. Indien het gemeenteraadslid of het lid van een OCMW kan bewijzen dat de burgemeester of de dienstdoende burgemeester dan wel de voorzitter van het OCMW of de dienstdoende voorzitter, de

vereiste taalkennis niet bezit en geen gevolg wordt gegeven aan het arrest van de Raad van State, dan moet artikel 56 worden toegepast en kunnen de burgemeester of zijn plaatsvervanger en de voorzitter van het OCMW of zijn plaatsvervanger worden geschorst en eventueel worden afgezet wegens grove nalatigheid. U verklaart dat dit kan gebeuren op bindend advies van de tien gouverneurs. Indien de tien gouverneurs echter niet ingaan op het voorstel van de gouverneur van de betrokken provincie gebeurt er niets. Het gemeenteraadslid of het lid van het OCMW kan dan een nieuw verzoekschrift indienen dat dan weer dezelfde weg kan afleggen. Hier organiseert u een carrousel.

Mijnheer de Vice-Eerste minister, met uitzondering van de drie halve antwoorden hebt u niet geantwoord op de vragen die wij hebben gesteld. In de artikelsgewijze bespreking zullen wij daar op terugkomen. (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Voorzitter, voor ik mijn repliek geef, zou ik u willen vragen of hier nog andere ministers zullen antwoorden.

De Voorzitter. — Voor zover ik ben ingelicht zal alleen de minister van Institutionele Hervormingen antwoorden op de vragen die werden gesteld.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Wij nemen daar akte van, mijnheer de Voorzitter.

Het is nog pijnlijker dan ik dacht. Na onze aangehouden inspanning om gefundeerde kritiek te leveren op dit ontwerp, moeten wij genoegen nemen met een antwoord van de minister van een half uur waarvan dan nog minstens 20 minuten werden besteed aan de herhaling van wat wij in het verslag hebben kunnen lezen. Wij zullen nog het woord voeren in de artikelsgewijze bespreking, maar ik wens nu toch al drie vragen te stellen en een opmerking te maken.

Op bladzijde 106, het addendum bij het verslag, wordt het advies van de Raad van State weergegeven en de schriftelijke verklaring die door de ambtenaar-vertegenwoordiger van een deel van de ministers werd gegeven aan de staatsraden die daarom hadden verzocht. Het betreft namelijk de draagwijdte van het ontwerp dat toen nog faciliteitenontwerp heette, maar dat nu niet langer zo mag worden genoemd omdat het opschrift van het ontwerp niet mag doen vermoeden dat het gaat om taalwetten.

Ik lees de laatste paragraaf voor van de tekst geschreven door uw ambtenaar, mijnheer de minister. De tekst werd door u naar de Raad van State gestuurd met de bedoeling de staatsraden in te lichten. De laatste paragraaf luidt: «Deze bepalingen zijn een interpretatiewet van de thans bestaande bestuurstaalwetgeving. Als interpretatieve wet wijzigen zij derhalve de huidige bestuurs-taalwetgeving niet. Wel moet worden erkend dat deze interpretatieve wetsbepalingen, zodra de voorgenomen herziening van artikel 59bis, paragraaf 4, van de Grondwet is verwezenlijkt, niet meer kunnen worden gewijzigd dan bij een wet aangenomen met de in artikel 1, laatste lid, van de Grondwet bepaalde meerderheid.»

Gisteren heb ik hier gevraagd of het ontwerp van wet dat nu zal worden goedgekeurd met een gewone meerderheid, ook in zijn totaliteit kan worden veranderd met een gewone meerderheid.

U hebt gezegd dat zulks de evidentie zelf is. Betekent dit dat de regering niet meer achter deze paragraaf staat, dat zij eerst een bepaalde mening had, maar nu van gedachte veranderd is?

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Ik heb gisteren duidelijk geantwoord dat er geen wijziging in de wet op het gebruik der talen wordt aangebracht. Het ontwerp van wet moet met een gewone meerderheid worden aangenomen en eventuele wijzigingen moeten eveneens met een gewone meerderheid worden aangenomen.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Dus, de tekst van de ambtenaar die in uw opdracht naar de Raad van State is gegaan, tekst die u vooraf kende, is niet meer juist? De Senaat mag dus ervan akte nemen dat de tekst die aan de Raad van State werd voorgelegd, niet meer correct is.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Ik heb in dit verband een duidelijk antwoord gegeven.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Dit is dus definitief, tot nader order.

Tweede vraag. Welke middelen hebt u om te beletten dat de heer Happart geen burgemeester van Voeren meer kan worden? Ik beweer niet dat er op een bepaald ogenblik geen akkoord was onder de ministers en meer bepaald met de minister van Binnenlandse Zaken, om de heer Happart niet meer voor te stellen aan de Koning voor een benoeming tot burgemeester van Voeren. Ik meen dat het hele akkoord over Voeren eigenlijk om Happart gaat. Zogezegd is over de kwestie-Happart de regering gevallen, *l'histoire le dira*. Het probleem bestaat al vele jaren, het land gaat ten onder aan de heer Happart. Ik herhaal dus mijn vraag, waar, in dit levige document, worden de middelen aangegeven die moeten beletten dat de heer Happart geen burgemeester van Voeren meer kan worden? Aangezien ik het antwoord van de minister niet heb gekregen in zijn uiteenzetting, meen ik dat hij mij dit vooralsnog in enkele woorden zal geven.

Ten derde, ik had er de voorkeur aan gegeven aan de Eerste minister zelf te vragen wat hij bedoelde in zijn inleidende uiteenzetting in de commissie. De heer Arts heeft in zijn verslag geschreven dat wij wel mogen aannemen dat er een evolutie is in de faciliteitengemeenten. Vroeger sprak men over taalgebruik, nu over taalkennis. Een vermoeden van taalkennis kan soms worden tegengesproken, maar is onweerlegbaar in andere gevallen. Vermoeden van taalkennis is dan ook iets heel anders dan taalgebruik. Gebruik is nooit onweerlegbaar want dat is «heterdaad» en kan bijgevolg later niet worden tegengesproken. Kennis kan echter verdoken aanwezig zijn, zonder enig bewijs dat ze bestaat. Er kan daarbij ook onwil zijn.

In de inleidende uiteenzetting van de Premier lees ik dat hij weliswaar eerst spreekt over kennis, maar dan de term versterkt door te zeggen «dat het ontwerp niet in het minst afbreuk doet aan het principe van de voorrang van de taal van het gebied en meer bepaald aan de verplichting om die taal te gebruiken voor de administratieve handelingen.» Ik zou dus graag enige opheldering krijgen aangaande het grote bouwsel van vermoeden van taalkennis.

Ik concludeer met een opmerking. Wie niet horen wil, moet voelen. Men heeft niet willen horen.

Zoals vorige sprekers al herhaald hebben, net nog in de repliek, ijveren de Vlaamse senatoren niet alleen voor de Vlaamse belangen, noch de Walen enkel voor Waalse voordelen. Het gaat om het behoud van de rechtsstaat. Waarom de invoering van een proportionele samenstelling van de colleges verdedigen voor acht gemeenten wanneer men dit niet doet voor de overige zeshonderd van het land? Dan is het toch duidelijk dat er een andere reden is, maar die geeft de regering niet op. Wij kunnen niet meer dan er enkele keren om te vragen.

Dit hele bouwsel, of het nu aangenomen wordt bij gewone of bijzondere meerderheid, zal zo in de wind vliegen de dag waarop iemand zich zal wenden tot het constitutioneel hof dat bestaat bij toepassing van artikel 6bis. Noch in zijn inleiding, noch in zijn repliek of in enig document heeft de minister de discriminatie betwist die nu in het leven wordt geroepen. Hij heeft evenmin aangeduid waarom er een bijzondere toestand is voor twee, acht of achttien gemeenten. Zo geeft hij nu al bij voorbaat goede hoop aan degenen die zich tot dit hof zullen wenden.

Als er in de werkzaamheden die tot de goedkeuring van dit ontwerp van wet hebben geleid geen enkele motivering wordt gevonden, zal een eventuele klacht bij het constitutioneel hof niet worden afgewezen. En het zal niet bij één klacht blijven.

Ik wil weten waarom wij dit alles hebben gedaan en waarom wij onze nek hebben uitgestoken voor een werk waarop we

weinig trots kunnen zijn en waarvoor zoveel vergrendelingen werden aangebracht die door één vingerknip teniet kunnen worden gedaan. (*Applaus.*)

M. le Président. — La parole est à M. Hasquin.

M. Hasquin. — Monsieur le Président, jeune parlementaire, siégeant depuis peu dans cet hémicycle, j'ai pu constater que vous étiez, monsieur le Vice-Premier ministre, fidèle à la réputation que l'on vous a faite, à savoir que vous ne répondiez pas aux questions.

L'exposé que vous venez de faire ce soir, aurait pu constituer un simple exposé introductif de présentation d'un projet de loi. On ne voit guère, en effet, la différence entre les réponses que vous avez données et ce qui aurait pu constituer cette introduction.

Je comprends qu'un ministre puisse être lassé par le caractère répétitif d'un certain nombre d'exposés, mais cela fait partie des règles du jeu. Vous en avez l'habitude; aussi auriez-vous pu, je pense, consentir un effort, d'autant que vous nous avez parfois donné la preuve en commission, sans doute lorsque vous vous oubliez, que vous étiez capable de répondre de façon extrêmement précise à certaines questions, ce qui nous prouvait à l'évidence que la plupart des projets qui nous sont soumis depuis quelques semaines en commission spéciale et en commission de la Réforme des Institutions, proviennent de ce que j'appellerai l'officine Dehaene. Indubitablement, vous maîtrisez parfaitement la matière.

Vous avez évoqué, dans votre exposé, les contradictions existant entre un certain nombre de points de vue émis par les membres de l'opposition francophone et, voici quelques instants, par des membres néerlandophones, voire par certaines personnes plus ou moins belliqueuses appartenant ou censées appartenir à la majorité.

Il vous était facile par vos réponses de les départager. Ces réponses, nous les avons attendues vainement.

Je ne veux pas prolonger inutilement le débat, mais je souhaite vous poser une question. Il suffira d'y répondre par oui ou par non, ce qui permettra, par exemple, de rassurer Mme Staels tout en confirmant mes inquiétudes et celles de mes amis. Pouvez-vous, monsieur le Vice-Premier ministre, confirmer que l'Exécutif flamand aura le droit d'enjoindre au gouverneur de la province de Brabant l'envoi d'un commissaire spécial dans les communes de la périphérie?

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Staels.

Mevrouw Staels-Dompas. — Mijnheer de Voorzitter, ik weet dat het nutteloos is de minister nog eens een vraag te stellen vermits ik tot nu toe op mijn vragen geen antwoord kreeg, maar ik doe het toch.

Ik ga uit van de regeringsverklaring, want als lid van de meerderheid houdt men mij deze voor alsof het de Bijbel is. Ik heb gevraagd wanneer er met de Gewesten en Gemeenschappen over de beslotenheid van het schepencollege overleg is gepleegd zoals bepaald in de regeringsverklaring. Gaan de gewestministers ook akkoord met de toevoegingen die de regering, nadat de regeringsverklaring werd goedgekeurd, heeft gedaan in verband met de beperking in de notulering van het schepencollege? Dit is voor ons uiterst belangrijk.

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Dehaene.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Mijnheer de Voorzitter, ik geef nog een paar ophelderingen.

Het is duidelijk dat aan de wetgeving betreffende het gebruik der talen niets is gewijzigd. Men vraagt naar de zin van de

proportionaliteit en de consensus. De proportionaliteit vloeit voort uit de rechtstreekse verkiezing, die niet werd afgeschaft om niet van de lijn van de rechtspraak af te wijken. Het onweerlegbaar vermoeden wordt nu ook van toepassing op de rechtstreeks verkozenen, met als correlarium de proportionaliteit en consensus in het college.

Pour répondre à M. Hasquin, il est clair, et cela a été précisé en commission ainsi que dans le rapport, qu'il y a dans le chef de l'autorité de tutelle, *in casu* la Région, un pouvoir d'injonction par rapport au gouverneur, en tant que pouvoir de tutelle.

Mevrouw Staels, er is geen formeel overleg geweest met de gewestexecutieven over het ontwerp.

De Voorzitter. — Het woord is aan mevrouw Herman.

Mevrouw Herman-Michielsens. — Mijnheer de Vice-Eerste minister, u heeft mij geantwoord dat het ontwerp niets wijzigt aan de regeling van het gebruik der talen in bestuurszaken. Zal nu een schepen voor wie het onweerlegbaar vermoeden van taalkennis geldt, steeds gedekt zijn door dit onweerlegbaar vermoeden, ook wanneer hij nooit de vereiste taal van het gebied gebruikt, waardoor hij nochtans op een flagrante wijze ingaat tegen de wet op het gebruik der talen?

De Voorzitter. — Het woord is aan Vice-Eerste minister Dehaene.

De heer Dehaene, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Institutionele Hervormingen. — Op die schepen is dezelfde jurisprudentie van toepassing als die voor gemeenteraadsleden van de betrokken gemeenten. Er zijn trouwens ter zake al arresten uitgebracht.

De Voorzitter. — Daar niemand meer het woord vraagt in de algemene beraadslaging, verklaar ik ze voor gesloten.

Plus personne ne demandant la parole dans la discussion générale, je la déclare close.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

ORDRE DES TRAVAUX

De Voorzitter. — Dames en heren, gezien het late uur zullen wij de behandeling van de artikelen niet meer aanvatten, zoals in de vergadering met de fractievoorzitters werd voorgesteld. Ik stel voor het debat nu te onderbreken en de vergadering van morgenochtend te beginnen met de artikelsgewijze bespreking van het ontwerp. De namiddagvergadering zal beginnen te 15 uur en niet te 14 uur. Vanaf 15 uur kunnen er stemmingen plaatshebben. Alle leden zijn hiervan telegrafisch verwittigd. Indien mogelijk zullen wij morgen ook de eindstemming over het ontwerp houden.

Is de Senaat het met dit voorstel eens?

Le Sénat est-il d'accord sur cette proposition? (*Assentiment.*)

Dan is hiertoe besloten.

Il en est ainsi décidé.

De Senaat vergadert opnieuw morgen, woensdag 27 juli 1988, te 10 uur.

Le Sénat se réunira demain, mercredi 27 juillet 1988, à 10 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten te 21 h 55 m.)

(La séance est levée à 21 h 55 m.)